

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI¹

**Gimnazjum nr 2 im. Mikołaja Kopernika
w Turku**

Nowelizacja Szkolnego Programu Profilaktyki zgodnie z Rozporządzeniem MEN z dnia 18.08.2015r w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii. Przyjęty dnia 18.02.2016r. Zatwierdzony przez RP 13.06.2016r.

¹ *Tekst jednolity Szkolnego Programu Profilaktyki w Gimnazjum nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Turku ustalony uchwałą Rady Rodziców z dnia 06 września 2016 r. (załącznik do tej uchwały)*

SPIS TREŚCI

- I. Uwagi wstępne.
- II. Podstawa prawna programu profilaktyki.
- III. Cele profilaktyki szkolnej.
- IV. Zadania profilaktyki szkolnej.
- V. Struktura oddziaływań profilaktycznych.
- VI. Zasady oddziaływań profilaktycznych.
- VII. Rozpoznane czynniki ryzyka.
- VIII. Zachowania ryzykowne i ich przyczyny.
- IX. Czynniki chroniące.
- X. Oddziaływania profilaktyczne.
- XI. Ewaluacja programu.
- XII. Instytucje wspierające szkołę w działaniach profilaktycznych.
- XIII. Wybrana literatura.
- XIV. Założenia Szkoły Promującej Zdrowie

I. UWAGI WSTĘPNE

Tworzeniu *Szkolnego Programu Profilaktyki* towarzyszyło przekonanie, że:

1. Profilaktyka jest ochroną człowieka przed zagrożeniami i reagowaniem na nie. Obejmuje eliminację lub redukcję czynników ryzyka oraz wzmacnianie czynników chroniących. Realizowana jest poprzez profilaktykę uniwersalną mającą na względzie dobro dzieci i młodzieży, przy zaangażowaniu całej społeczności szkolnej.
2. Szkoła jest miejscem realizacji profilaktyki pierwszorzędowej, skierowanej do grupy niskiego ryzyka.
3. Profilaktyka pierwszorzędowa polega na promowaniu zdrowego stylu życia i zapobieganiu zagrożeniom, w szczególności na rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z wymogami życia. Jej celem jest opóźnianie inicjacji lub zachęcanie do abstynencji.
4. *Szkolny Program Profilaktyki* to ogół działań chroniących młodzież przed zakłóceniami w rozwoju i interwencyjnych w sytuacji pojawiających się zagrożeń.
5. *Szkolny Program Profilaktyki* obejmuje działania podejmowane w trakcie realizacji programów nauczania i *Programu wychowawczego szkoły*, gdy realizowane są ogólne zadania szkoły, a także działania specyficzne dla profilaktyki, w ramach programu Policji oraz innych instytucji i organizacji współuczestniczących w realizacji Wielkopolskiego Programu Prewencyjnego BEZPIECZNA SZKOŁA.

II. PODSTAWA PRAWNA

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe 2 kwietnia 1997 r.
2. Konwencja o Prawach Dziecka uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r., ratyfikowana przez Polskę 30 kwietnia 1991 r.
3. Program Polityki Prorodzinnej Państwa przygotowany przez Międzyresortowy Zespół ds. Opracowania Polityki Prorodzinnej Państwa powołany przez Prezesa Rady Ministrów i przyjęty w dniu 17 listopada 1998 r. przez Komitet Społeczny Rady Ministrów.
4. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zwana „ustawą o systemie oświaty” (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329; zm. : z 1996 r. Nr 106, poz. 496; z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 141, poz. 943; z 1998 r. Nr 117, poz. 759 i Nr 162, poz. 1126; z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 19, poz. 299 i Nr 48, poz. 550)
5. Ustawa z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej, zwana „ustawą o pomocy społecznej”
6. (Dz. U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414; zm. : z 1998 r. Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 756, Nr 162, poz. 1118 i 1126; z 1999 r. Nr 20, poz. 170, Nr 79, poz. 885 i Nr 90, poz. 1001; z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 19, poz. 238.)
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zwana „ustawą o wychowaniu w trzeźwości” (Dz. U. Nr 35, poz. 230; zm. : z 1984 r. Nr 34, poz. 184; z 1987 r. Nr 33, poz. 180; z 1989 r. Nr 35, poz. 192; z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 73, poz. 431; z 1991 r. Nr 73, poz. 321 i Nr 94,

poz. 419; z 1993 r. Nr 40, poz. 184; z 1996 r. Nr 127, poz. 593; z 1997 r. Nr 88, poz. 554, Nr 113, poz. 732 i Nr 121, poz. 770; z 1998r. Nr 106, poz. 668; z 2000 r. Nr 12, poz. 136)

8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997r. o **przeciwdziałaniu narkomanii**, zwana „ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii” (Dz. U. Nr 75, poz. 468; zm. : z 1997 r. Nr 88, poz. 554; z 1998 r. Nr 106, poz. 668; z 2000 r. Nr 20, poz. 256.)
9. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, zwana „ustawą o ochronie zdrowia psychicznego” (DZ. U. Nr 111 poz. 535; zm. : z 1997 r. Nr 88, poz. 554 i Nr 113, poz. 731; z 1998 r. Nr 106, poz. 668; z 1999 r. Nr 11, poz. 95.)
10. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, zwana „ustawą o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu” (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55; zm. 1997 r. Nr 88, poz. 554 i 121, poz. 770; z 1999 r. Nr 96, poz. 1107.)
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.
12. Statut Gimnazjum nr 2 w Turku nadany przez Gminę Miejską Turku.
13. Wewnątrzszkolny System Oceniania zatwierdzony przez radę pedagogiczną uchwałą z dnia 09.11.1999 r. (z późniejszymi zmianami).
14. Program Wychowawczy Gimnazjum nr 2 w Turku zatwierdzony przez radę pedagogiczną uchwałą z dnia 09.11.1999 r. (z późniejszymi zmianami).
15. .Założenia Szkoły Promującej Zdrowie.
- 16. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 roku w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomani.**

III. CELE PROFILAKTYKI SZKOLNEJ

- Ochrona uczniów przed zagrożeniami rozwoju.
- Reagowanie na pojawiające się zagrożenia.

IV. ZADANIA PROFILAKTYKI SZKOLNEJ

- Dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie racjonalnego wyboru.
- Pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności społecznych i psychologicznych.
- Rozwijanie możliwości podejmowania działań alternatywnych poprzez zaangażowanie uczniów w działalność pozytywną.
- Reagowanie w sytuacjach rozpoznania pierwszych prób podejmowania zachowań ryzykownych poprzez odwołanie się do specjalistycznej pomocy.
- Pomoc w organizowaniu pierwszego kontaktu ze specjalistą.
- Nawiązanie kontaktu z rodzicami.
- Motywowanie do podjęcia leczenia, terapii.

Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:

- 1) współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów i wychowanków w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia;
- 2) kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu;
- 3) wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą lub placówką oraz społecznością lokalną;
- 4) kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole lub placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami;
- 5) doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami, wychowankami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów lub wychowanków;
- 6) wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów;
- 7) rozwijanie i wspieranie działalności wolontarystycznej oraz zaangażowania w działalność podmiotów.
- 8) wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych.

Działalność edukacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach;
- 2) rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów i wychowanków;
- 3) kształtowanie u uczniów i wychowanków umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji;
- 4) kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu;
- 5) prowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji, oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej;
- 6) doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki używania środków i substancji, norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego.

Działalność informacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom lub opiekunom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków i substancji,
- 2) udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków i substancji,
- 3) przekazanie informacji uczniom i wychowankom, ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zwanej dalej „ustawą”;

4) informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.

Działania profilaktyczne w szkołach i placówkach w ramach działalności, obejmują w szczególności:

- 1) realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji, o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy;
- 2) przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej;
- 3) kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków i substancji, przez uczniów i wychowanków, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych;
- 4) doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych;
- 5) włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2.

V. STRUKTURA ODDZIAŁYWAŃ PROFILAKTYCZNYCH

Rada Pedagogiczna

1. Określa zadania w zakresie profilaktyki.
2. Określa zapotrzebowanie na realizację programów profilaktycznych.
3. Dokonuje analizy działalności profilaktycznej.

Nauczyciele

1. Współpracują z wychowawcami klas w realizacji zadań profilaktycznych.
2. Wykonują zalecenia zawarte w opiniach wydanych przez PPP.
3. Doskonalą kwalifikacje i zdobywają nowe umiejętności w zakresie działań profilaktycznych.

Wychowawca klasy

1. Integruje zespół klasowy.
2. Dbą o poczucie bezpieczeństwa i akceptacji ucznia w klasie.
3. Wyposaża uczniów w umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
4. Realizuje zadania w zakresie profilaktyki we współpracy z rodzicami uczniów.

Wicedyrektor

1. Monitoruje pracę wychowawców klas i pedagoga w zakresie profilaktyki.
2. Diagnostuje oczekiwania uczniów i rodziców w zakresie profilaktyki.
3. Współpracuje z podmiotami szkoły oraz instytucjami wspomagającymi działania z zakresu profilaktyki.
4. Inicjuje i organizuje przedsięwzięcia określone w *Szkolnym Programie Profilaktyki*.

Pedagog i psycholog szkoły

1. Rozpoznają indywidualne potrzeby uczniów oraz analizują przyczyny niepowodzeń szkolnych.
2. Określają formy i sposoby udzielania uczniom, w tym uczniom z wybitnymi uzdolnieniami, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, odpowiednio do rozpoznanych potrzeb.
3. Organizują i prowadzą różne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli.
4. Podejmują działania profilaktyczno-wychowawcze wynikające z *Programu Wychowawczego Szkoły* i *Szkolnego Programu Profilaktyki* w stosunku do uczniów, z udziałem rodziców i nauczycieli.
5. Wspierają działania opiekuńczo-wychowawcze nauczycieli, wynikające ze *Szkolnego Programu Profilaktyki*.

Szkolny Rzecznik Praw Ucznia

1. Ułatwia polubowne rozwiązywanie sytuacji konfliktowych w relacjach uczeń-nauczyciel, uczeń-uczeń,
2. Zwiększa świadomość prawną uczniów i nauczycieli.

Rada Rodziców

1. Analizuje i diagnozuje opinie rodziców na temat profilaktyki.
2. Współpracuje z Radą Pedagogiczną, dyrektorem i wicedyrektorem, Samorządem Uczniowskim.

Rodzice/opiekunowie prawni

1. Przedstawiają Radzie Rodziców opinie na temat profilaktyki.
2. Korzystają z pomocy i wsparcia ze strony pedagoga i szkolnej służby zdrowia w zakresie profilaktyki.
3. Wnioskują do odpowiednich organów i instytucji w sprawach kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Pracownicy szkoły

1. Dbanie o bezpieczeństwo uczniów w szkole
2. Współpraca z Dyrektorem, nauczycielami, rodzicami i pracownikami obsługi/administracji.
4. Doskonalenie kwalifikacji i zdobywania niezbędnych umiejętności w zakresie działań profilaktycznych.

Organ prowadzący – Gmina Miejska Turek

1. Decyduje o zatrudnianiu i wymiarze czasu pracy pedagoga, psychologa.
2. Współuczestniczy w wyposażaniu szkoły w pomoce dydaktyczne, środki niezbędne do realizacji *Programu*.
3. Wspiera realizowanie przez szkołę działań wychowawczych i zapobiegawczych.

V. ZASADY ODDZIAŁYWAŃ PROFILAKTYCZNYCH

Poniższe zasady sformułowano na podstawie projektu *Standardów jakości pierwszorzędowych programów profilaktycznych realizowanych w szkole i placówce oświatowej*, autorstwa Krzysztofa A. Wojcieszka i Joanny Szymańskiej.

Należą do nich:

Bezpieczeństwo uczestników

- Respektowanie podmiotowości uczestników.
- Poszanowanie ich godności i indywidualności.
- Ochrona prywatności i zapewnienie dyskrecji.
- Uwzględnianie wieku i poziomu rozwoju uczestników.
- Uwzględnianie systemu wartości i stopnia wrażliwości uczestników.
- Niestosowanie technik, które naruszają mechanizmy obronne osobowości (terapeutycznych, psychomanipulacyjnych).
- Realizatorzy działań profilaktycznych powinni posiadać przygotowanie pedagogiczne.

Adekwatność oddziaływań

- Działania profilaktyczne powinny być maksymalnie dostosowane do potrzeb i problemów odbiorców oraz mieć wyraźnie określonego adresata.

Skuteczność

- Działania powinny być zgodne z aktualnym stanem wiedzy z dziedziny, której dotyczą.
- Działania powinny wykorzystywać wiedzę dotyczącą sprawdzonych strategii, form i metod oddziaływania.
- Działania powinny uwzględniać wiedzę z zakresu psychologii rozwojowej.

Rzetelność

- Informacje powinny być rzetelne.
- Informacje powinny być dostosowane do poziomu rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społecznego adresata, do jego możliwości percepcyjnych.
- Informacje powinny uwzględniać poziom już posiadanej wiedzy (zbyt wczesne wkraczanie z informacjami na temat zagrożeń może podsuwać pomysły na niepożądane zachowania).
- Informacje powinny być rzeczowe (odwoływanie się do emocji, np. straszenie, może powodować obronę odrzucanie zagrażających informacji lub też pobudzać ciekawość).

- o Informacje dotyczące zagrożeń nie powinny być zbyt szczegółowe (aby nie stanowiły instruktażu nieprawidłowych zachowań).

Głębokość i czas trwania

- o We współczesnej profilaktyce proponuje się, jako bardziej skuteczny, model głębszego oddziaływania oparty o koncepcję czynników ryzyka i czynników chroniących.
- o Najbardziej skuteczne są działania zintegrowane z programem szkolnym (dydaktycznym i wychowawczym), w ramach programu Policji oraz innych instytucji i organizacji współuczestniczących w realizacji Wielkopolskiego Programu Prewencyjnego **BEZPIECZNA SZKOŁA**.
- o Czas trwania oddziaływań i ich intensywność zależą od zdiagnozowanego wcześniej stopnia zagrożenia.

VI. ROZPOZNANE CZYNNIKI RYZYKA

Czynniki ryzyka to wszystkie elementy (cechy, sytuacje, warunki) zwiększające ryzyko wystąpienia zachowań problemowych i związanych z nimi szkód. Są one zróżnicowane w zależności od rodzaju problemu objętego profilaktyką (od kilkunastu do ponad stu, w zależności od typu problemu).

Do zbadanych czynników ryzyka należą:

- o Środowisko społeczne i normy w nim obowiązujące, promujące dane wzorce zachowań.
- o Modelowanie takich zachowań w domu i w szkole.
- o Grupy rówieśnicze i występujące w nich zachowania dysfunkcyjne.
- o Słabe wyniki w nauce.
- o Brak celów życiowych.
- o Dostęp do środków i substancji psychoaktywnych.
- o Wczesna inicjacja w zachowaniach ryzykownych.

ZACHOWANIA RYZYKOWNE I ICH PRZYCZYNY

Zachowania ryzykowne, to działania zwiększające prawdopodobieństwo pojawienia się niekorzystnych konsekwencji psychologicznych, społecznych i zdrowotnych.

RODZAJ ZACHOWANIA RYZYKOWNEGO		PRZYCZYNY
1	Wulgaryzmy, brak kultury osobistej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ obyczaj środowiskowy ✓ wzorce wyniesione z domu ✓ chęć zaimponowania ✓ wyraz buntu, manifestowanie dorosłości ✓ wzorce w mediach ✓ złe relacje nauczyciel-uczeń ✓ brak reakcji nauczyciela i innych dorosłych ✓ ubóstwo językowe

RODZAJ ZACHOWANIA RYZYKOWNEGO		PRZYCZYNY
2	Wagary	<ul style="list-style-type: none"> ✓ trudności w nauce ✓ uległość wobec kolegów ✓ strach przed sprawdzeniem ✓ brak zainteresowania ✓ niemożność sprostania ambicjom rodziców i wymaganiom nauczycieli ✓ nuda na lekcjach ✓ brak dyscypliny ✓ chęć zaimponowania
3	Brak zainteresowania nauką	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niedostosowanie wymagań do poziomu uczniów ✓ niejasne kryteria oceniania ✓ jakość programów nauczania ✓ lenistwo ✓ osoba nauczyciela ✓ nudne lekcje ✓ negatywny wpływ grupy rówieśniczej ✓ brak zainteresowania ze strony rodziców
4	Stres	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niepowodzenia szkolne ✓ izolowanie w klasie ✓ błędy wychowawcze popełnione przez rodziców ✓ warunki zdrowotne ✓ zaburzenia zdrowia psychicznego
4	Palenie papierosów, picie alkoholu, zażywanie innych środków psychoaktywnych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ciekawość ✓ wpływ reklamy w mediach ✓ wzorowanie się na dorosłych ✓ sposób na odreagowanie ✓ moda, szpan ✓ nuda, przekora, bunt ✓ sytuacja domowa ✓ negatywny wpływ grupy rówieśniczej
5	Zachowania agresywne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ negatywne wzorce, także w mediach ✓ sposób na odreagowanie stresu i załatwienie sprawy ✓ chęć dominowania, zaistnienia w grupie ✓ moda na agresję w grupie rówieśniczej ✓ nieumiejętność radzenia sobie z problemami ✓ odpowiedź na prowokację
6	Wczesna inicjacja seksualna	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niski poziom wiedzy i uświadomienia ✓ ciekawość ✓ wpływ grupy rówieśniczej ✓ moda na "dorosłość" ✓ uległość, nie znajomość zachowań asertywnych ✓ sytuacja domowa

RODZAJ ZACHOWANIA RYZYKOWNEGO	PRZYCZYNY
7. -Anoreksja i bulimia – śmiertelna pułapka - Nadwaga i otyłość	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niska samoocena ✓ zaburzony obraz swojej osoby ✓ nieprawidłowe nawyki żywieniowe ✓ uleganie wzorcom proponowanym przez media ✓ negatywny wpływ grupy rówieśniczej
8. Uzależnienie od komputera, Internetu, telefonu komórkowego	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ciekawość ✓ niska samoocena ✓ brak przynależności do grupy rówieśniczej ✓ brak umiejętności zagospodarowania czasu wolnego ✓ ucieczka w świat wirtualny

VII. CZYNNIKI CHRONIĄCE

Czynniki chroniące, to wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka.

Wymienia się w tym kontekście:

- silną więź z rodzicami, opiekę dorosłych
- zainteresowanie nauką i własnym rozwojem, aktywność, ciekawość poznawczą
- praktyki religijne
- zakorzenienie w tradycji społeczności i szacunek dla jej norm
- konstruktywną grupę rówieśniczą, autorytety
- pasje i zainteresowania uczniów kierunkiem właściwego rozwoju

VIII. ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE

Czynniki ryzyka	Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	
I. Środowisko społeczne i normy w nim występujące, promujące dane wzorce zachowań <i>„ Szkoła Promująca Zdrowie”</i> <i>„Sobą być, dobrze żyć”, „Zdrowa i bezpieczna szkoła”, „Nasza klasa”</i>	1. negatywne wzorce w mediach	uczyć krytycznego stosunku do mediów	1.1.1. przeprowadzić klasową dyskusję nt. roli mediów w kształtowaniu negatywnych wzorców zachowań	wychowawcy klas
	2. niski poziom kultury prawnej	2.1. podnieść poziom świadomości i kultury prawnej uczniów	2.1.1. kontynuować organizację spotkań uczniów z kuratorami Wydziału Rodzinnego i Nieletnich nt. prawnych aspektów przestępczości wśród nieletnich i problemów resocjalizacji	wicedyrektor, wychowawcy klas
	3. fałszywe przekonania o rzeczywistości -stereotypy	3.1. przekształcać przekonania normatywne na prawdziwe	3.1.1. organizować przedsięwzięcia łamiące stereotypy (np. klasowa lub szkolna zabawa , wycieczka dalsza bez papierosów, alkoholu)	wychowawcy klas, organizatorzy
II. Modelowanie negatywnych zachowań w domu i w szkole <i>„Sobą być, dobrze żyć”, „Zdrowa i bezpieczna szkoła”, „Nasza klasa”, „Spójrz inaczej”</i>	1. nuda na lekcjach	eliminować nudne lekcje poprzez upowszechnienie aktywizujących metod nauczania	zorganizować formy doskonalenia zawodowego nt. metod aktywizacji uczniów na lekcjach	lider WDN –u, dyrekcja
	2. brak dyscypliny na lekcjach	podnieść umiejętności i wiedzę nauczycieli w zakresie dyscyplinowania	2.1.1. zorganizować warsztaty w ramach WDN- u	lider WDN –u,
		respektować normy poprawnego zachowania na lekcjach	ustalić normy, wdrożyć je w praktyce lekcyjnej	nauczyciele przedmiotów
3. brak kontaktu z rodzicami uczniów	o nawiązać kontakt z domem rodzinnym ucznia (w przypadku jego braku)	3.1.1. wysyłać <i>wezwania</i> przez szkołę	wychowawcy klas	

Czynniki ryzyka	Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	
	3.2. zwiększyć częstotliwość kontaktu z domem rodzinnym ucznia	3.2.1. przeprowadzać indywidualne spotkania z rodzicami (obowiązkowo dotyczy przypadków negatywnych zachowań ucznia)	wychowawcy klas, wicedyrektor	
	4. stan wiedzy pedagogicznej i psychologicznej rodziców	4.1. podnieść stan wiedzy pedagogicznej i psychologicznej rodziców	4.1.1. opracować i realizować tematykę pedagogizacji rodziców uczniów (dla różnych poziomów nauczania)	pedagog w porozumieniu z wychowawcami klas
		4.1.2	opracować informacje bibliograficzne nt. pedagogiczno-psychologiczne, pozyskać materiały informacyjne, udostępnić je rodzicom	nauczyciele bibliotekarz we współpracy z pedagogiem
		4.2. rozszerzyć zakres form pomocy pedagogiczno-psychologicznej dla rodziców	4.2.1. zorganizować warsztaty szkoleniowe dla rodziców nt. budowania silnej więzi emocjonalnej- czynnika chroniącego przed zachowaniami ryzykownymi	nauczyciele bibliotekarz we współpracy z pedagogiem
	5. brak poszanowania dla norm prawnych	5.1. egzekwować przestrzeganie prawa wewnątrzszkolnego	5.1.1. aktualizować zapisy prawa wewnątrzszkolnego	komisja statutowa
5.1.2.	stosować statutowy system nagród i kar	wychowawcy klas, wicedyrektor		
III. Grupy rówieśnicze i występujące w nich zachowania dysfunkcyjne <i>„Sobą być, dobrze żyć”, „Zdrowa i bezpieczna szkoła”, „Nasza klasa”, „Spójrz inaczej”</i>	1. uległość wobec grupy	1.1. eliminować istnienie negatywnych grup rówieśniczych	1.1.1 przeprowadzić badania ankietowe w klasach	wychowawcy klas pedagog
		1.2 integrować zespoły klasowe	1.2.1. przeprowadzić obowiązkowe zajęcia wychowawcze integrujące zespoły klasowe	wychowawcy klas
		1.2.2 inicjować klasowe przedsięwzięcia służące integracji zespołów uczniowskich (wycieczki, wyjścia, imprezy)	wychowawcy klas, klasowe Rady Rodziców	pedagog

Czynniki ryzyka	Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	
<p>„Szkoła bez przemocy”, „Bezpieczna Szkoła- Bezpieczny Uczeń”</p>	2. przemoc i agresja	2.1. ograniczyć zjawiska przemocy i agresji wśród uczniów	2.1.1 zdiagnozować miejsca oraz sytuacje występowania przemocy i agresji w szkole	pedagog we współ-pracy z wychowawcami klas
			2.1.2. przeprowadzić badania ankietowe lub ankietowe w klasach	pedagog we współpracy z wychowawcami klas
		2.2 podnieść umiejętności i wiedzę nauczycieli	2.2.1. zorganizować warsztaty nt. przemocy i agresji w ramach WDN-u	lider WDN- u
		2.3. dostarczyć uczniom wiedzę nt. sposobów radzenia sobie z emocjami, stresem i zagrożeniem	2.3.1. przeprowadzić zajęcia wychowawcze nt. kształtowania prawidłowych postaw oraz ćwiczenia umiejętności zachowania się w sytuacji stresu, frustracji oraz zagrożenia	wychowawcy klas
<p>IV. 1. Słabe wyniki w nauce „Sobą być, dobrze żyć”, „Nasza klasa”, „Spójrz inaczej”</p>	1. lenistwo	1.1 aktywizować uczniów	1.1.1 stosować metody aktywizujące w pracy z uczniami	nauczyciele przedmiotów
		1.2 poszerzyć ofertę spędzania czasu wolnego, umożliwić zdobycie nowych umiejętności	1.2.1 zaangażować uczniów działalność pozytywną (społeczna, charytatywną, artystyczną itp.)	nauczyciele zajęć wyrównawczych , wychowawcy klas
			1.2.2 przeprowadzić szkolenie nauczycieli i zainteresowanych uczniów w zakresie resuscytacji krążeniowo-oddechowej	nauczyciel wych. fizycznego
2. niska samoocena uczniów	2.1 osłabić niską samoocenę	2.1.1. wykorzystywać elementy motywacji w systemie oceniania	nauczyciele przedmiotów	

Czynniki ryzyka		Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
			2.1.2. nagradzać uczniów za rzeczywiste osiągnięcia i umiejętności	nauczyciele przedmiotów
			2.1.3. stworzyć zespoły wyrównawcze	nauczyciele przedmiotów, pedagog
			2.1.4. organizować prezentacje osiągnięć uczniów	opiekunowie Samorządu Uczniowskiego, pedagog, wychowawcy
IV. 2 Słabe wyniki w nauce <i>„Szkoła dla rodziców i wychowawców”</i>	3. poziom absencji na zajęciach w szkole	3.1. ograniczać rozmiary absencji uczniów na lekcjach	3.1.1. zapoznać uczniów i rodziców z treściami <i>Statutu szkoły</i> dot. praw i obowiązków uczniów, zasad usprawiedliwiania nieobecności oraz systemu nagród i kar	pedagog, wychowawcy klas
			3.1.2. monitorować absencję uczniów w szkole	wychowawcy klas, pedagog
	4. problemy rozwoju	4.1. rozpoznać problemy rozwojowe uczniów	4.1.1. wspomagać rodziców w nawiązaniu kontaktu z PPP w kwestiach orzecznictwa	pedagog, wychowawcy klas,
			4.1.2. opracować rejestr uczniów posiadających orzeczenia PPP i monitorować realizację zaleceń	pedagog, wicedyrektor
V. Brak celów życiowych <i>„Szkoła dla rodziców i wychowawców”</i> <i>„Spójrz inaczej”</i> <i>„Trzymaj Formę”</i>	1. brak umiejętności radzenia sobie z trudami życia 2.zaburzenia związane ze zdrowiem psychicznym	1.1. dostarczyć uczniom wiedzę o konsekwencjach zachowań dysfunkcyjnych	1.1.1. podjąć, na lekcjach wychowawczych, tematykę odpowiedzialności prawnej i moralnej	wychowawcy klas
		1.2 aktywizować system wartości przeciw zachowaniom dysfunkcyjnym	1.2.1 przeprowadzić lekcje wychowawcze nt. przyjaźni, miłości, szczęścia rodzinnego – wartości najbardziej cenionych (w badaniach) przez młodzież	wychowawcy klas

Czynniki ryzyka		Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
			1.2.2. wykorzystywać uczestnictwo młodzieży w praktykach religijnych dla dostarczania wiedzy o wartościach uniwersalnych	księża katecheci, wychowawcy klas
	2.brak alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego	2.1. ukazywać alternatywne sposoby organizowania życia	2.1.1. zorganizować różne formy zajęć pozalekcyjnych po rozpoznaniu zapotrzebowania na nie wśród młodzieży	nauczyciele przedmiotów we współpracy z wychowawcami klas
VI. Dostęp do środków psychoaktywnych(papierosy, elektroniczne papierosy, dopalacze, narkotyki, alkohol) <i>„ Szkoła Promująca Zdrowie”</i> <i>„Zdrowa i bezpieczna szkoła”,</i> <i>„Bezpieczna Szkoła-Bezpieczny Uczeń”,</i> <i>„Znajdź właściwe rozwiązanie”,</i> <i>„Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce”,</i> <i>„Profilaktyka rówieśnicza PaT”,</i> <i>„Tak czy Nie”</i>	1. moda na branie, palenie i picie	1.1. dostarczyć uczniom i ich rodzicom wiedzę nt. konsekwencji brania, palenia, picia, korzystania z Internetu, telefonu komórkowego.	zgromadzić materiały, nowoczesne środki dydaktyczne nt. profilaktyki uzależnień	nauczyciele bibliotekarze w porozumieniu z pedagogiem
			1.1.2. przygotować i przeprowadzić lekcje wychowawcze nt. zagrożeń związanych z uzależnieniami	wychowawcy klas, pedagog, pielęgniarka
			1.1.3. przeprowadzić pedagogizację rodziców nt. zagrożeń uzależnieniami i profilaktyki uzależnień	wychowawcy klas, pedagog
			1.1.4. zorganizować warsztaty dla uczniów z zakresu uzależnień	pedagog
			1.1.5. zorganizować konkurs wiedzy uczniów nt. uzależnień	pedagog pielęgniarka n-le biologii
			1.1.6. nasilić propagandę wizualną nt. uzależnień	pedagog pielęgniarka
			1.2. dbać o rozwój wiedzy i umiejętności zawodowych nauczycieli	1.2.1. zorganizować zajęcia otwarte wykorzystujące wiedzę i umiejętności nabyte przez nauczycieli na kursach z zakresu profilaktyki uzależnień

Czynniki ryzyka	Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
2. moda na branie, palenie i picie		1.2.2. zorganizować formy doskonalenia zawodowego nt. zagrożeń uzależnieniami i profilaktyki uzależnień	lider WDN - u
		1.2.3. powołać szkolny zespół wychowawczy w celu rozwiązywania problemów w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom	wicedyrektor, zainteresowani nauczyciele, pedagog
	1.3. wykorzystać wsparcie (konsultacje) ze strony specjalistów	1.3.1. pozyskać współpracowników PPP, poradni specjalistycznych	wicedyrektor, pedagog
	1.4. zdiagnozować skalę zjawiska zagrożenia uzależnieniami wśród uczniów	1.4.1. Badania ankietowe	dyrektor, wicedyrektor
	1.5. kontynuować realizację programów profilaktycznych, programów psychoedukacyjnych	1.5.1. pozyskać i przeprowadzić program z zakresu profilaktyki uzależnień	Szkolny Zespół Działań Profilaktycznych w porozumieniu z Radą Rodziców
		1.5.2. pozyskać i przeprowadzić program psychoedukacyjny	pedagog, psycholog wicedyrektor
2. brak umiejętności zachowań asertywnych	2.1. upowszechnić wśród uczniów znajomość zachowań asertywnych	2.1.1. przeprowadzić lekcje wychowawcze nt. zachowań asertywnych	wychowawcy klas
3. łatwość dostępu	3.1. utrudniać uczniom dostęp do środków psychoaktywnych	3.1.1. zabezpieczyć szkołę przed wnoszeniem i handlem na jej terenie narkotykami	dyrektor, nauczyciele dyżurni

Czynniki ryzyka	Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	
VII. Wczesna inicjacja w zachowaniach ryzykownych <i>„ Szkoła Promująca Zdrowie”</i> <i>„Zdrowa i bezpieczna szkoła”,</i> <i>„Profilaktyka AIDS/HIV”,</i> <i>„Profilaktyka dojrzewania”</i>	1. znajomość swego ciała i jego funkcjonowania	1.1. wdrożyć do realizacji treści, których podstawy programowe uwzględniają zagadnienia zapobiegania uzależnieniom (WOS. chemia, biologia, wych. fizyczne, informatyka, wychowanie do życia w rodzinie)	1.1.1. opracować tematykę dla poszczególnych etapów/poziomów kształcenia nauczyciele przedmiotów (wos, chemii, biologii, wych. fizycznego, informatyki i innych oraz wychowawcy klas, pielęgniarka)	
		2.1. dostarczyć uczniom wiedzę o AIDS oraz chorobach przenoszonych drogą płciową	2.1.1. podjąć tematykę AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową w ramach lekcji wychowawczych	wychowawcy klas, pielęgniarka
			2.1.2. uruchomić propagandę wizualną	pedagog, pielęgniarka
VIII. BHP <i>„Zdrowa i bezpieczna szkoła</i>	1. nieznaną przepisów BHP przyczyną wypadków	1.1 wyposażyć uczniów w wiedzę z zakresu BHP	1.1.1 zapoznać uczniów z drogami ewakuacji 1.1.2 próbne ćwiczenia ewakuacyjne dyrektor, pracownicy szkoły	

Czynniki ryzyka	Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
<p>IX. Zdrowie</p> <p>„ Szkoła Promująca Zdrowie” „Zdrowa i bezpieczna szkoła”, „Bądźmy zdrowi-wiemy, więc działamy”, „Trzymaj Formę”</p>	<p>1. złe odżywianie przyczyną nadwagi i otyłości oraz bulimii i nadwagi</p> <p>2.zagrożenia wynikające z korzystania z sieci</p> <p>3. niska aktywność fizyczna, brak higieny przyczyną wielu chorób</p> <p>4.nieumiejętność udzielania pierwszej pomocy przyczyną zagrożenia życia</p>	<p>1.1.podnieść stan wiedzy nt. anoreksji i bulimii wśród uczniów, nauczycieli i rodziców</p> <p>1.2. wyjaśnić niebezpieczeństwa wynikające z korzystania z Internetu.</p>	<p>1.1. przeprowadzić lekcje wychowawcze nt. bulimii i anoreksji</p> <p>1.2. organizować akcje propagujące zdrowe odżywianie</p> <p>1.2.3. prowadzić zajęcia dotyczące zbilansowanej diety</p> <p>1.2.3.4. nauczyciele proponują uczniom atrakcyjne zajęcia wychowania fizycznego</p> <p>1.2.3.4.5. uczniowie zostają zapoznani z zasadami udzielania pierwszej pomocy i biorą czynny udział w akcji „Europejski Dzień Przywracania Czynności Serca”</p> <p>1.2.3.4.5.6. przeprowadzać lekcje na temat bezpieczeństwa w sieci</p> <p>wychowawca pielęgniarka n-l biologii, wdż, wych.fiz</p> <p>Edukacja dla bezpieczeństwa, szkolenie</p>
<p>X Uzależnienie od komputera, Internetu, telefonu komórkowego</p>	<p>1. zastępowanie komunikacji werbalnej komunikacją wirtualną</p>	<p>1.1.dostarczenie uczniom wiedzy z zakresu zagrożeń</p>	<p>1.1.dostarczenie uczniom wiedzy poprzez prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych z zakresu komunikacji werbalnej i niewerbalnej</p> <p>pedagogom, psycholog, nauczyciele, wychowawcy</p>

IX. EWALUACJA PROGRAMU

Oceny efektów realizacji *Programu profilaktyki szkolnej*, obok bieżącego monitorowania oraz samooceny przeprowadzanej przez zainteresowane podmioty, dokonuje się w trakcie posiedzeń Rady Pedagogicznej – podsumowujących pracę w pierwszym i drugim półroczu roku szkolnego. Wynikające z oceny wnioski, przekazywane są do wiadomości Rady Rodziców

i Samorządu Uczniowskiego. Ocenie poddawane są następujące elementy:

- funkcjonowanie pomocy pedagogicznej,
- tematyka pedagogizacji rodziców uczniów na spotkaniach z wychowawcami klas,
- realizacja zaleceń zawartych w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz poradni specjalistycznych,
- realizacja tematyki profilaktyki zawartych w planach pracy wychowawców klas,
- udział nauczycieli w formach zewnętrznego doskonalenia zawodowego z zakresu profilaktyki,
- problematyka profilaktyki w ramach WDN-u,
- innowacje i projekty wychowawcze w zakresie profilaktyki,
- realizacja programów profilaktycznych,
- realizacja programów psychoedukacyjnych,
- występowanie czynników, rodzajów i przyczyn zachowań ryzykownych,
- występowanie czynników chroniących.

Podstawę dla formułowania ocen realizacji *Szkolnego Programu Profilaktyki* stanowią: narzędzia stosowane w ramach wewnętrznego mierzenia jakości pracy: sprawozdania z realizacji planów, analizy, dane statystyczne, obserwacje, hospitacje, zapisy w dokumentacji, badania ankietowe, opinie, wnioski, zgłoszone innowacje i projekty działań, programy, scenariusze, dezyderaty, wykazy itp.

X. INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE SZKOŁĘ W DZIAŁANIACH PROFILAKTYCZNYCH

Nazwa instytucji		Telefon	Formy współpracy
1	Poradnia Psycholog-Pedagogiczna ul. Kościuszki 6 62-700 Turek	(63) 278 50 73	<ul style="list-style-type: none">• terapia indywidualna• terapia rodzinna• poradnictwo• grupy wsparcia konsultacje logopedyczne i psychologiczne
2	Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Matejki 1 62-700 Turek	(63) 278 52 21	<ul style="list-style-type: none">• działalność profilaktyczna• poradnictwo w zakresie wychowania
3	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Konińska 4 62-700 Turek	(63) 280 36 60	<ul style="list-style-type: none">• działania profilaktyczne• konsultacje oraz grupy wsparcia dla młodzieży• pomoc młodzieży, telefon zaufania

4	Ośrodek Wsparcia dla Osób z Problemem Uzależnień ul. Konińska 4 62-700 Turek	(63) 28919 87	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc ofiarom przemocy domowej • ochrona dzieci, osób niepełnosprawnych znajdujących się w trudnej sytuacji
5	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ul. Poduchowne 3 62-700 Turek	(63) 289 24 07 289 24 08	<ul style="list-style-type: none"> • praca na rzecz dzieci • wspieranie rodziny w zadaniach wychowawczych • wspieranie rodziny w rozwiązywaniu problemów wychowawczych • pomoc materialna rodzinom
6	Tureckie Stowarzyszenie na Rzecz Przywracania Rodziny „Dajmy Szansę”- Dom dla Dzieci i Młodzieży ul. Konińska 2 62-700 Turek	(63) 278 50 52	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc ofiarom przemocy domowej • wspieranie rodziny w zadaniach wychowawczych • działalność profilaktyczna poradnictwo w zakresie wychowania
7	Policyjny Telefon Zaufania KMP w Turku	(63) 289 91 58	<ul style="list-style-type: none"> • przekazywanie i uzyskiwanie informacji na temat odpowiedzialności młodzieży, postępowań policji • zgłaszanie przestępstw

XI. WYBRANA LITERATURA

- Gaś Z. B., Profilaktyka uzależnień, Warszawa 1993.
- Gaś Z. B., Profilaktyka w szkole. [w:] Zapobieganie uzależnieniom uczniów, Warszawa 1997.
- Grzelak J., Sochocki M. (red.), Ewaluacja profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, Warszawa 2001.
- Hawkins J. D., Podręcznik ewaluacji programów profilaktycznych, Warszawa – Olsztyn 1994.
- Koczurowska J., Standardy jakości programów profilaktycznych. [w:] Profilaktyka w środowisku lokalnym, Warszawa 2002.
- Korporowicz L. (red.), Ewaluacja w edukacji, Warszawa 1998.
- Kosińska E., Mądrze i skutecznie. Zasady konstruowania szkolnego programu profilaktyczno-wychowawczego, Kraków 2002.

- Podręcznik prewencji. Alkohol, narkotyki tytoń, Warszawa 1999.
- Simm M. Węgrzyn-Jonek M., Budowanie szkolnego programu profilaktyki, Kraków 2002.
- Szymańska J., Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej .psychoprofilaktyki, Warszawa 2000.
- Szymańska J., Szkoła jako miejsce realizacji działań profilaktycznych, [w:] Profilaktyka w środowisku lokalnym, Warszawa 2002.
- Wojcieszek K.A., Jak uruchomić program profilaktyczny? [w:] Poradnik wychowawcy, (red. M. Pomianowska), Warszawa 2002.